

Posudek bakalářské práce (z pohledu vedoucího)

téma: **Integrace dětí s ADHD do běžné základní školy**

autorka: **Aneta Styblíková**

vedoucí: **Mgr. et Mgr. Lada Viková**

Cílem bakalářské práce Anety Styblíkové bylo zjistit, jaké možnosti vzdělávání mají u nás v současné době děti s poruchou chování - známou pod zkratkou ADHD (do výzkumu byl po zralém uvážení na základě zjištění v terénu zařazen i chlapec s poruchou ADD) – a jak probíhá jejich integrace ve školách.

Studentka naplánovala a realizovala výzkum, samostatně si zajistila terén (získala pro svůj výzkum základní školu, kde mají s integrací těchto dětí bohaté zkušenosti), vhodně volila hlavní teoretická východiska (pracuje s pojmy jako status, stigma, socializace, vychází též z pedagogické a psychologické antropologie a z literatury speciálně-pedagogické). Z mého pohledu se studentce podařilo vlastní výzkum vhodně zasadit do širšího teoretického rámce.

Práce je postavena na třech případových studiích: pomocí pozorování a rozhovorů dětmi, učiteli a dalšími aktéry získala autorka dostatek dat, aby na výzkumné otázky dokázala relevantně odpovědět.

Cíle práce bylo z mého pohledu dosaženo na odpovídající úrovni, a to přesto, že oproti původnímu záměru studentka nekontaktovala rodiče dětí, do výzkumu tedy nejsou zahrnuty informace od nich, chybí i data o vývoji sledovaných dětí od prvního nástupu do institucionálního vzdělávání (většinou od nástupu do MŠ), sleduje pouze vývoj v čase výzkumu, který u dvou dětí probíhal méně než půl roku, u třetího a nejstaršího z nich téměř rok (u něj sleduje přestup z prvního stupně na druhý, tento přestup je velkým zlomem, přináší mnoho nových požadavků i možností, Styblíková je ve své práci v rámci svých omezených možností reflektuje).

Oceňuji, že rozhodnutí nekontaktovat rodiče, zdůvodňuje a nevyhýbá se diskusi této změny. Nejde u ní o alibismus, ale o zralé zvážení morálního hlediska, uvědomění si vlastní zodpovědnosti a výsledek zvážení: co se stane, když roli výzkumníka, který nesmí v terénu zanechat negativní stopu, nezvládnou? Proto její rozhodnutí hodnotím spíše kladně: získala dost dat na to, aby dokázala zodpovědět na výzkumné otázky. Výpovědi rodičů by sice práci velice pomohly prohloubit, práce by získala jiný, velmi podstatný rozměr, ale pro rodiče je s velkou pravděpodobností zkušenost s nástupem jejich dítěte do školy traumatizující, od tohoto nástupu jde možná o permanentní stresový faktor a existuje značné riziko, že i kdyby se rozhovoru pro tuto bakalářskou práci zúčastnili, zpětně by účast na výzkumu hodnotili jako zbytečnou zátěž, kterou mají již tak o mnoho větší než většinoví rodiče. Je skutečně otázkou, zda by studentka dokázala rodičům integrovaných dětí poskytnout během rozhovoru potřebnou podporu, je dost pravděpodobné, že jí zatím pro takový typ výzkumu chybí dovednosti i potřebné zkušenosti.

Celkově je práce přehledně strukturovaná, jednotlivé části na sebe logicky navazují. Co bych práci vytkla, je pár slabších míst.

Např. myšlenkové pochody autorky jsou občas nejasné, zkratkovité, chybí vlastní argumentace, např. když na s. 11 píše o svém prvním setkání se spolužákem s ADHD, popisuje jeho specifické projevy a na závěr se ptá: „Teď už zbyla jen otázka, zda by se lépe adaptoval za pomoci asistentky“. Jde samozřejmě o řečnickou otázku, ale takových otázek by se našlo samozřejmě více. Otázka, kterou Styblíková vyslovuje, je v daném kontextu jako jedna z mála opravdu jen hypotetická (v té době ještě asistenti u dětí s ADHD nebyvali). Mohla si lépe položit otázku, zda pro něj integrace v běžné třídě byla přínosem, zda by pro něj nebylo výhodnější chodit do specializované mikrotřídy, které se tehdy vyskytovaly ve vyšší míře.

Vedle toho v práci nacházíme drobné chybičky (gramatické spíše výjimečně, stylistické neobratnosti častěji). Např. na s. 26 píše o Tondovi a jeho snaze být stále středem pozornosti – formulace se nevhodně opakuje, stačilo by jednoduše uvést -, že postřeh z pozorování potvrdila i třídní učitelka... Dále na s. 37 zmiňuje disciplínu psychologická antropologie a tvrdí, že „tento obor je blízký sledovaným jedincům“ – jistě to ale nemyslí tak, že obor vytváří podobní jedinci nebo že by sledovaní jedinci měli jít studovat tento obor. Bylo by zde vhodnější užít např. formulaci, že je disciplína psychologická antropologie blízka zaměření tohoto výzkumu.

Drobnou chybou je též chybějící údaj u jednoho zdroje (údajném článku Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením, jak o tom píše na s. 14), konkrétně chybí údaj o autorech (Teplá, Šmejkalová), je pouze uveden rok a MŠMT, další údaje je ale možné vyhledat na stránkách MŠMT, kde je tento materiál volně ke stažení: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-informace-k-zajistovani-asistenta-pedagoga-do-tridy-v-niz-je-vzdelavan-zak-nebo-zaci-se-zdravotnim-postizenim> (Styblíková tento materiál obdržela patrně ne jako kompletní 31 stránkový dokument přímo v terénu, možnost zjistit o tomto materiálu více informací ji nenapadla).

Mírně nepřesvědčivě působí pojednání o metodách výzkumu, kde na s. 21 cituje Hendla, jenž píše o výhodách zúčastněného pozorování, ona tím argumentuje pro svůj kvalitativní výzkum, ale když se podíváme na její roli ve škole, nedostane se nám argumentů, proč bychom její metodu měli považovat za zúčastněné pozorování (ač sama na s.22 jmenuje mezi použitými metodami právě zúčastněné pozorování).

Tuto práci **připouštím k obhajobě** a navrhuji hodnotit známkou **velmi dobře**, za předpokladu, že uspokojivě zodpoví následující otázku:

Jak konkrétně může v terénu ZŠ vypadat zúčastněné pozorování a jak nezúčastněné pozorování? Může sama obhájit své pozorování jako zúčastněné?

Mgr. Lada Viková

Pardubice 14.5.2015